

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ НАУК І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ
РОБОЧИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

ГЕНДЕР І ПОЛІТИКА
(2019-2020 навчальний рік)

Укладачка: Тамара Марценюк, кандидатка соціологічних наук, доцентка кафедри соціології
t.martsenyuk@ukma.edu.ua

Майже усі публікації авторки курсу знаходяться у вільному доступі на
<http://ekmair.ukma.edu.ua/>

Матеріали курсу розміщені на <https://distedu.ukma.edu.ua>.

Лекційні та семінарські завдання відбуватимуться через MS Teams.

Онлайн курс Тамари Марценюк на Прометеусі «Жінки і чоловіки: гендер для всіх», який можна прослухати і отримати сертифікат
https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/101/2015_T2/about

Триместр викладання: 6д

Шкала оцінювання знань

Форма підсумкового контролю: залік

A (91-100) – «відмінно» (відмінно: видатні знання з незначними помилками)

Обсяг годин: 90

B (81-90) – «добре» (дуже добре, але з деякими помилками)

З них:

C (71-80) – «добре» (загалом гарна робота, але є достатня кількість помітних помилок)

лекцій: 16

D (66-70) – «задовільно» (задовільно, але із значними недоліками)

семінарів: 14

E (60-65) – «задовільно» (достатньо – досягнуті мінімальні критерії)

самостійної роботи: 60

F (30-59) – «незадовільно» (незадовільно, потрібна деяка додаткова робота)

Кредитів ЄКТС: 3

F (0-29) – «незадовільно» (неприйнятно, потрібна значна додаткова робота)

АНОТАЦІЯ

Програма з курсу «Гендер і політика» відповідає навчальному плану підготовки з бакалаврської програми «соціологія». Курс «Гендер і політика» є необхідною складовою професійної та практичної підготовки бакалаврів із соціології та політології. Він дає можливість поглибити знання із сфер соціальних структур і соціальних відносин, соціології гендера. Курс «Гендер і політика» розрахований на студентство 3 року навчання факультету соціальних наук і соціальних технологій, напрямів підготовки «соціологія», а також «політологія».

Метою курсу є розгляд гендерних відносин у політичній сфері суспільства. Програма курсу передбачає поглиблення теоретичних знань, набутих студентством у процесі вивчення соціальної структури суспільства. Опанування курсу передбачає засвоєння знань про сутність гендерної рівності як складової частини інституту політики. Основне завдання курсу полягає у тому, аби ознайомити слухачів і слухачок з поняттям гендерної стратифікації суспільства, гендерними особливостями формування і динамікою владних відносин у ньому, основ гендерної політики та руху за рівні права і можливості чоловіків і жінок. Окрім того, даний курс

передбачає розгляд успішних моделей гендерної політики у західних (наприклад, скандинавських) суспільствах.

Окрім теоретичних знань, студенти і студентки поглиблюють аналітичні вміння та навички критичного (в тому числі, гендерного) аналізу.

Специфіка основного предмету дослідження цього курсу вказує на його міждисциплінарний характер. Найтісніше цей курс пов'язаний з такими обов'язковими для бакалаврської програми із соціології курсами як «Соціальна структура суспільства», «Вступ до гендерних студій», а також такими вибірковими курсами із циклу професійної і практичної підготовки студентів як «Гендер і економіка», «Фемінізм як соціальна теорія і суспільний рух», «Політична соціологія». Оскільки курс також є практично орієнтованим, то він є також тісно пов'язаним з такими методологічними курсами, які викладаються на бакалаврській програмі із соціології, як «Якісні методи у соціології», «Глибинні інтерв'ю».

Розклад занять (по середах онлайн)

Тиждень і дати / час	11.40-13.00	13.30-14.50	15.00-16.20
Тиждень 1 13 травня		Лекція 1	Лекція 2
Тиждень 2 20 травня		Лекція 3	Семінар 1
Тиждень 3 27 травня		Лекція 4	Семінар 2
Тиждень 4 3 червня		Лекція 5	Семінар 3
Тиждень 5 10 червня		Лекція 6	Семінар 4
Тиждень 6 17 червня		Лекція 7	Семінар 5
Тиждень 7 24 червня	Семінар 6	Лекція 8	Семінар 7

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

1. Вступна ознайомча лекція про проблематику курсу та дослідницьку роботу – гендерний аналіз політичних партій України (2 год). *13 травня*
2. Стан гендерних відносин у сфері політики у світі і в Україні. Міжнародні зобов'язання України у сфері забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків (2 год). *13 травня*
3. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики (2 год). *20 травня*
4. Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні: успіхи та прорахунки (2 год) *27 травня*
5. Гендерні партійні квоти в Україні та міжнародний досвід (2 год). *3 червня*
6. Залученість жінок у політику в Україні: суспільні та партійні чинники (2 год). *10 червня*
7. Залученість жінок у політику в Україні: індивідуальні чинники (2 год). *17 червня*
8. Гостьова лекція та дискусія на тему жінок і політики, боротьби і солідарності (2 год). *24 червня*

Лекторка: Ірина Тишко, випускниця Києво-Могилянської школи врядування (2016, дипломна робота на тему "Гендерна політика в українській дипломатії. Жіноча революція. Рух знизу", координаторка Громадського Альянсу "Політична дія жінок".

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

1. Стан гендерних відносин у сфері політики в Україні та світі. Міжнародні зобов'язання України у сфері забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків (2 год). 20 травня

Політична складова гендерної рівності у щорічних міжнародних звітах, які вимірюють стан гендерних відносин в основних сферах суспільного життя: Global Gender Gap Report. Країни-лідери і Україна. Місце України у забезпеченні гендерної рівності у сфері політики на основі вторинного аналізу емпіричних міжнародних порівняльних даних.

Участь жінок в політиці на рівні прийняття рішень у світі і в Україні: міжнародний аналіз (дані постійного моніторингу участі жінок у парламентах світу «Women in National Parliaments»). Міжнародні зобов'язання України у сфері забезпечення гендерної рівності: Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), Державний та альтернативний звіти щодо CEDAW.

УВАГА! На семінар бажано мати у електронному форматі основну літературу, з якою ми працюватимемо на парі.

Основна література:

ООН (1979). Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_207.

Inter-Parliamentary Union. (2020). Women in National Parliaments. Retrieved from: <http://www.ipu.org/wmn-e/world.htm>.

World Economic Forum. (2020). Global Gender Gap Report. Retrieved from: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf (Key Findings, p. 5-6; Table 3: Global rankings, p. 26-27; Ukraine, p. 347-348).

Додаткова література:

ООН. (2020). Гендерна рівність. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/nasha-robota/gender>

ООН. (2017). Цілі сталого розвитку 2016–2030. Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>.

ПРООН. (2017, 30 січня). Шість фактів, які потрібно знати про Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (і права жінок) в Україні. Режим доступу: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/articles/2017/01/30/six-things-you-need-to-know-about-cedaw-and-women-s-rights-in-ukraine.html>

CEDAW. (2017, 14 February). Eighth periodic report of States parties due in 2014, Info from Civil Society Organizations. Retrieved from: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/SessionDetails1.aspx?SessionID=1071&Lang=en

UNDP. (2020). Gender Social Norms Index (GSNI). Retrieved from: <http://hdr.undp.org/en/gsni>

2. Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики (2 год). 27 травня

Механізми збільшення кількості жінок у політиці: дія зверху і дія знизу.

Гендерна рівність як одна із цінностей Європейського Союзу. Рівні права і можливості для жінок і чоловіків у договорах ЄС. Подвійний підхід у гендерній політиці ЄС (гендерна пріоритетизація і спеціальні заходи). Інституційне забезпечення гендерної рівності. Індекс із гендерної рівності як важливий індикатор стану гендерних відносин у ЄС.

Залучення жінок до політики на рівні ЄС. Жінки при владі: ситуація в країнах ЄС. Жінки на рівні прийняття рішень у структурах ЄС. Ставлення мешканців і мешканок ЄС до питань гендерної рівності. Критичні зауваження і виклики політики гендерної пріоритетизації в ЄС.

Кращі приклади залучення жінок до політики та забезпечення гендерної рівності. Важливість створення дружнього до сім'ї робочого середовища для залучення більше жінок до публічної сфери. Підтримка та пропагування успішних прикладів залучення жінок. Лобіювання жіночого представництва: Європейське жіноче лобі. Приклади збільшення можливостей жінок (empowerment) жінок через освіту: Жіноча народна школа у Швеції. Регіональні та партійні об'єднання жінок. Важливість фахових гендерних статистичних даних.

Стратегія гендерної рівності Європейського Союзу на 2020-2025 роки. Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн про важливість гендерної рівності для розвитку регіону.

УВАГА! На семінар бажано мати у електронному форматі основну літературу, з якою ми працюватимемо на парі.

Основна література:

Марценюк, Т. (2019, 4 лютого). Механізми збільшення кількості жінок у політиці. *Гендер в деталях*. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/mehanizmi-zbilshennya-kilkosti-zhinok-u-polititsi-134918.html>

Марценюк, Т. (2015). Гендерна політика Європейського Союзу: загальні принципи та найкращі практики. К.: Міжнародний центр перспективних досліджень. Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/4148>.

European Commission (2020, March 5). Gender equality strategy: striving for the Union of equality. Concrete actions for equality 2020-2025. Retrieved from: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_358

Додаткова література:

Мельник, Т. М. (2010). Творення суспільства гендерної рівності: міжнародний досвід. Закони зарубіжних країн з гендерної рівності. 2-ге доп. вид. К.: Стилос.

УГСПЛ. (2018, 1 червня). Рада Європи прийняла нову Стратегію гендерної рівності на 2018–2023 роки. Українська Гельсінська спілка з прав людини. Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/articles/rada-evropy-priynjala-novu-stratehiyu-hendernoji-rivnosti-na-2018-2023-roky/>

Центр Разумкова. (2016). *Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті Європейської стратегії України*. К.: Заповіт. Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/upload/Gender-FINAL-S.pdf>

Хавлін, Т. В. (2008). Гендерна політика в рамках Європейського Союзу та український вибір. *Український соціум*, 2 (25), 113-122. Режим доступу: <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/2.2008/Pages%20from%20113-122.pdf>

European Commission. (2019). Gender Equality. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality>

Grzybek, A. (2009). *Gender in EU. The Future of the Gender Policies in the European Union*. Warsaw: Heinrich Böll Foundation Regional Office. Retrieved from: http://cz.boell.org/sites/default/files/gender_in_the_eu.pdf

Критичний розгляд статті: Проблема гендерної рівності: нові виклики та небезпека
<http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5861/lipkaviziyi22016.pdf>

3. Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні: успіхи та прорахунки (2 год) 3 червня

Законодавча база щодо забезпечення гендерної рівності в Україні та її виконання з боку держави. Критичний аналіз Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року. Визначення основних понять та регулювання сфер суспільного життя у Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Інше важливе законодавство стосовно регулювання гендерних відносин і попередження гендерного насильства («Про попередження насильства в сім'ї», «Про протидію торгівлі людьми»).

Механізм забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків і жінок. Основні досягнення, проблеми та невдачі щодо сприяння гендерній рівності та розширення прав і можливостей жінок. Законодавчі заходи, фінансування пріоритетів розширення прав і можливостей жінок, механізми діалогу між Урядом та громадянським суспільством, міжнародна співпраця.

УВАГА! На семінар бажано мати у електронному форматі основну літературу, з якою ми працюватимемо на парі.

Основна література:

Верховна Рада України. (2015, 8 вересня). Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» № 2866-IV. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>

Корюкалов, М. (2014). *Гендерна політика та інституційні механізми її реалізації в Україні: Національний огляд виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій і заключних документів Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН; за сприяння Програми ООН Жінки «Підсилення підзвітності у фінансуванні гендерної рівності. Партнерство ЄС і ООН з гендерної рівності» в Україні, Представництва Фонду Фрідріха Еберта в Україні та Українського жіночого фонду.* Режим доступу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/11138.pdf> (Розділ 1, с. 6-17).

Додаткова література:

Блага, А., Уварова, О. (2017, 7 березня). *Права жінок 2016 р.* Українська Гельсінська спілка з прав людини. Режим доступу: <https://helsinki.org.ua/prava-zhinok-blaha-a-uvarova-o/>

Верховна Рада України. (1996, 28 червня). Конституція України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

Верховна Рада України. (2011, 20 вересня). Закон України «Про протидію торгівлі людьми» № 3739-VI. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>

Верховна Рада України. (2001, 15 листопада). Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» № 2789-III. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>

Галустян, Ю. М. (2014). *Функціонування національного механізму реалізації гендерної політики: Аналітичний звіт за результатами проведення інтерв'ю з експертами у галузі гендерної політики; за підтримки Фонду народонаселення ООН в Україні.* Режим доступу: http://ukraine.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/CEDAW_3%20surveys_%20UKR.pdf

Гендер в деталях. (2019, 10 квітня). Інтерв'ю Тамари Марценюк з Ларисою Кобелянською про результати гендерних проєктів в Україні. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/spetsialni-rubriki/bezstrashni/interv-yu-z-larisoyu-kobelyanskoyu-pro-rezultati-gendernih-proektiv-v-ukraini-134995.html>

Гендер в деталях. (2018, 4 жовтня). Інтерв'ю Тамари Марценюк з Еллою Ламах про розвиток феміністичного активізму і гендерної політики в Україні. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/spetsialni-rubriki/bezstrashni/interv-yu-z-elloyu-lamah-pro-rozvitok-feministichnogo-aktivizmu-i-gendernoi-politiki-v-ukraini-134767.html>

Гендер в деталях. (2018, 23 квітня). Інтерв'ю Тамари Марценюк з Тамарою Мельник про історію гендерної політики в Україні. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/spetsialni-rubriki/bezstrashni/interv-yu-z-tamaroyu-melnik-pro-istoriyu-gendernoi-politiki-v-ukraini-134455.html>

Левченко, К. (2018). *Гендерне тяжіння*. К.: Фоліо. Режим доступу: <https://folio.com.ua/books/Genderne-tyazhinnya>

Урядовий портал. (2017). Про Урядового уповноваженого з питань гендерної політики. Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року №390. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250049925>.

4. Гендерні партійні квоти в Україні та міжнародний досвід (2 год). 10 червня

Політика підтримувальних дій (чи «позитивної дискримінації») на прикладі гендерних партійних квот: міжнародний досвід і Україна. Поняття і типи гендерних квот. Законодавчі і добровільні партійні квоти: міжнародна ситуація та українські реалії.

«Позитивні дії» у Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Позиції «за» і «проти» запровадження гендерних квот. Гендерні квоти на виборах 2019 року та результати виборів.

Дані опитувань громадської думки в Україні щодо ставлення до запровадження гендерних квот та до участі жінок в політиці загалом.

УВАГА! На семінар бажано мати у електронному форматі основну літературу, з якою ми працюватимемо на парі.

Основна література:

Марценюк, Т.О., Оксамитна, С. М. (2019). Громадська думка щодо гендерних квот та жінок у політиці в Україні. *Наукові записки НаУКМА. Соціологія*, 2, 3-15. Режим доступу: <http://nrps.ukma.edu.ua/article/view/185902/185433>

Inter-Parliamentary Union. (2019). Quota Project, Global Database of Quotas for Women. Retrieved from: <http://www.quotaproject.org/aboutQuotas.cfm>

Додаткова література:

Баллінгтон, Дж. (2011). Розширення прав і можливостей жінок з метою посилення політичних партій: Посібник з передової практики щодо сприяння участі жінок у політичному житті. Програма розвитку ООН, Національний демократичний інститут. Режим доступу: <http://issuu.com/undpukraine/docs/empowering-women-politparties-ua/1>

Карась, Т. (2014). Чи є для жінки місце у політиці або гендерні квоти: бути чи не бути? *Я : гендерний журнал*, 2, 31-34. Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3366>

Марценюк, Т. (2019, 11 лютого). Міжнародний досвід запровадження гендерних квот і українські реалії. *Гендер в деталях*. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season->

topic/polityka/mizhnarodniy-dosvid-zaprovdzhennya-gendernih-kvot-ta-ukrainski-realii-134924.html

- Марценюк, Т. (2015). Чи спрацювала гендерна квота на місцевих виборах 2015 року? Огляд дискусій і моніторингових ситуацій щодо залучення жінок до політики. К.: Міжнародний центр перспективних досліджень, 2015. Режим доступу: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/images/files/s_genders_b.pdf
- Струк, Л. (2014). Гендерне квотування як інструмент демаскулізації влади у постсоціалістичних країнах. *Я : гендерний журнал*, 2, 27-30. Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3365?show=full>
- Dahlerup, D. (Ed.). (2006). *Women, Quotas and Politics*. New York, London: Routledge.
- Norris, P., Krook, M. N. (2011). *Gender Equality in Elected Office: A Six-Step Action Plan*. OSCE/ODIHR. Retrieved from: <https://www.osce.org/odihr/78432>

5. Залученість жінок у політику в Україні (2 год). 17 червня

Залученість жінок у політику в Україні: суспільні, партійні та індивідуальні чинники. Громадська думка про участь жінок у політиці. Політика як робоче середовище: вертикальна та горизонтальна гендерна сегрегації. Індивідуальний рівень: час та інші ресурси для залучення в політику.

Гендерний аналіз Верховної Ради України. Гендерні аспекти складу ВРУ: жінки за партійними списками, у комітетах, в Апараті ВРУ. Постійні делегації ВРУ: залученість жінок. Міжфракційне об'єднання «Рівні можливості». Сексизм як проблема у середовищі депутатів Верховної Ради України. Міжнародний досвід запровадження гендерно-сенситивного парламенту і його застосування в Україні.

УВАГА! На семінар бажано мати у електронному форматі основну літературу, з якою ми працюватимемо на парі.

Основна література:

- Марценюк, Т. О. (2018). Жінки у «великій політиці»: гендерний аналіз Верховної Ради України. *Наукові записки НаУКМА. Соціологія*, 1, 43-53. Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14926/Martseniuk_Zhinky_u_velykii_politytsi_hendernyi_analiz_Verkhovnoi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Марценюк, Т. (2019, 19 лютого). Залученість жінок у політику в Україні: суспільні, партійні та індивідуальні чинники. *Гендер в деталях*. Режим доступу: https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/zaluchenist-zhinok-u-politiku-v-ukraini-suspilni-partiyni-ta-individualni-chinniki-134949.html?fbclid=IwAR2FPd6Vc8klRQSUckqWkwmQIQIsH1l0LyJNG10CYgIhfSrc6_9B9cvEKQk

Додаткова література:

- Грабовська, І., Кобелянська, Л. (2007). *Ladies first: Феномен жіночого політичного лідерства в Україні*. К.: К.І.С. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/library/ukraina/ladies-first-fenomen-zhinochogo-politichnogo-liderstva-v-ukraini-134587.html>
- Жіночий консорціум України. (2014). Гендерний моніторинг парламентських виборів 2014 року: аналітичний звіт. Режим доступу: http://issuu.com/wcuwcu/docs/gender_monitoring_report_ukr_fin
- Злобіна, Т., Марценюк, Т. (2016, 20 червня). Як жіноча участь у прийнятті рішень змінює спільноти? *Повага: кампанія проти сексизму*. Режим доступу: <https://povaha.org.ua/yak-zhinocha-uchast-u-priynyatti-rishen-zminyuye-spilnoty/>

- Костюченко, Т. С., Марценюк, Т. О., Оксамитна, С. М. (2014). Жінки в політиці в Україні та Грузії: громадська думка і мережева підтримка. *Наукові записки НаУКМА (Соціологічні науки)*, 161, 72-83. Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3200>.
- Лейк, С., Готофф, Д., Пондел, К. (2012). Результати загальнонаціонального опитування «Погляд на вибори 2012 року. Роль жінок в політиці та уряді»: презентація 1 лютого 2013 року. Режим доступу: <https://www.ndi.org/files/NDI-Women-Survey-UKR.pdf>
- Марценюк, Т. (2012). Українська політика – іменник нежіночого роду? *Критика*, 7-8 (177-178), 8-12. Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/2017>.
- Мельник, Т., Кобелянська, Л. (2006). *Час обирати жінок: гендерний аналіз виборів 2006 року в Україні*. К.: К.І.С.
- Скорик, М. М. (2014). Жінки в політиці України на місцевому рівні: шляхи, проблеми, участь. Аналітичний звіт за результатами роботи шести фокус-груп за участю жінок – депутаток та кандидаток в депутати обласних, міських та районних рад. К.: ТО В «ІТЕМ ЛТ Д». Режим доступу: http://wcu-network.org.ua/public/upload/files/1398666454_WCU_politika_fin.pdf
- Тишко, І. (2019, 31 січня). Жінки в політиці: 100 років еволюції. *Гендер в деталях*. Режим доступу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/zhinki-v-polititsi-ukraini-100-rokiv-evolyutsii-134913.html>
- Троян, І. (2014). Жінки в органах місцевого самоврядування. *Я : гендерний журнал*, 2, 12-15. Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3364?show=full>
- Український жіночий фонд. (2011). Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегії впливу. Режим доступу: <http://www.osce.org/uk/odihr/85975>
- NDI. (2019, грудень). Можливості та перешкоди на шляху демократичного переходу України. Загальнонаціональне опитування. За фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Уряду Швеції, Фонду розвитку ефективного врядування Великої Британії and Міністерства закордонних справ Канади. Польові роботи проводилися Київським міжнародним інститутом соціології. Режим доступу: https://www.ndi.org/sites/default/files/NDI_December%202019%20survey_Public%20UKR%20fin.pdf

6 і 7. Гендерний аналіз політичних партій в Україні: презентації студентських досліджень (4 год). 24 червня

Презентація по групах результатів досліджень у форматі Power point, запитання і відповіді.

ДОДАТКОВІ КОРИСНІ ДЖЕРЕЛА

1. Гендер в деталях <https://genderindetail.org.ua/> (Тема сезону: Жінок – в політику! <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka>)
2. Повага: сайт кампанії проти сексизму у політиці та ЗМІ: <http://povaha.org.ua/>
3. Проект «Жінки – це 50% успіху України» <http://50vidsotkiv.org.ua/> або <https://www.facebook.com/50vidsotkiv.org.ua>
4. Проект «Жінки у політиці» // <http://www.womeninpolitics.org.ua/>
5. Громадський Альянс “Політична дія жінок” <https://www.facebook.com/GromadskyiAlyans/>
6. Міжфракційне депутатське об’єднання “Рівні можливості” <https://www.facebook.com/EqualOpportunitiesCaucus/>
7. Український жіночий фонд <https://www.facebook.com/ICFUkrainianWomensFund/>

8. Академія жіночого лідерства https://www.uwf.org.ua/project_activities/academydobre
9. Урядова уповноважена з гендерної політики
<https://www.facebook.com/GovernmentCommissionerforGenderPolicy/>
10. ООН Жінки Україна <https://www.facebook.com/unwomenukraine/>
11. Публікації ООН в Україні <http://www.un.org.ua/ua/publications-and-reports>
12. Підтримка впровадження національного гендерного механізму <http://gender.org.ua/>
13. Школа політичної участі для дівчат та жінок з інвалідністю "ЛІДЕРКА"
<https://ffr.org.ua/projects/shkola-politichnoi-uchasti-dlya-divchat-ta-zhinok-z-invalidnistyu-liderka>

Фейсбук спільноти:

- Фемінізм в деталях <https://www.facebook.com/groups/2452657025008527/>
- Фемінізм УА <https://www.facebook.com/groups/feminism.ua/>
- Товаришки <https://www.facebook.com/groups/tovaryshky/>
- Права жінок=Права людини <https://www.facebook.com/groups/293023491306320/>
- Жінки і політика <https://www.facebook.com/groups/politicalwomen/>
- Місцеві політичні платформи для жінок
<https://www.facebook.com/groups/WomenLocalPlatformUkraine/>

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Тип роботи	Кількість балів
Робота на семінарах, участь у дискусіях і груповій роботі 5 семінарів максимум по 6 балів за участь Присутність на семінарі передбачає наявність основної літератури, необхідної для роботи	30
Текст групового дослідницького завдання "Гендерний аналіз політичної партії України"	30
Презентація (результатів групового дослідження, у форматі Power point) на 6 і 7 семінарах	10
Залікова робота (по основній літературі до семінарів) Відповідь у форматі коротких тез на 6 запитань по 5 балів	30
РАЗОМ	100

ГРУПОВЕ ДОСЛІДНИЦЬКЕ ЗАВДАННЯ

Тема «Гендерний аналіз політичної партії України»

Студентки і студенти у групах по 3 людини обираються для аналізу партію із списку. Однак людина із групи – координаторка, яка записує в таблицю щотижневий звіт стосовно результату діяльності групи.

Прохання записуватися у список
<https://drive.google.com/file/d/17BJLivrC5JRfpzTCn0sbJSfk0awZiK6/view?usp=sharing>

Результати дослідження писати таким чином, аби було чітко зрозуміло, хто за яку частину відповідає. Кожна студентка повинна провести одне інтерв'ю і надати транскрипт (можна у скороченому вигляді, якщо протягом інтерв'ю була надана зайва інформація).

Робота повинна містити таку **структуру**:

1. Вступ – загальна (доцільна) інформація про партію, актуальність, мета і завдання дослідження; короткий опис методології дослідження (гендерний аналіз)
2. Гендерний аналіз партії повинен містити таку інформацію:
  - представництво жінок і чоловіків у партії (на різних рівнях)
  - аналіз програмних документів досліджуваної партії щодо питань гендерної рівності тощо
  - гендерні аспекти (жінки у партійних списках тощо) участі партійних лідерів/лідерок, членів/членкинь у різних виборах (зокрема, у виборах 2019 року);
  - плани щодо гендерних аспектів програми і участі жінок у місцевих виборах у жовтні 2019 року;
  - ставлення партії до ратифікації Конвенції Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульської Конвенції). Петиція <https://petition.president.gov.ua/petition/87528>
  - у випадку доцільності: публічні промови партійних лідерів / лідерок про гендерні аспекти, медійне висвітлення політики партії стосовно забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків тощо;
  - інша доцільна інформація (на розсуд вашої групи).

Емпіричний матеріал – як результати опитувань представника/представниці партії, так і офіційні документи партії, медійні повідомлення; результати моніторингів і досліджень (зокрема, громадських організацій та аналітичних центрів).

Варто фахово цитувати експертів і експерток, натомість не по черзі презентувати їх думки, а аналітично / тематично узагальнити. Цитати повинні бути чітко маркованими (хто сказали ці слова) і супроводжуватися аналітичним текстом, бути доцільними. Текст повинен містити хоча б по 3 цитати із кожного інтерв'ю для ілюстрації думок.

4. Висновки (співпадають із завданнями роботи; змістовні узагальнення результатів теоретичного і емпіричного розділів, тому не повинні містити нової інформації).

5. Список використаної літератури / онлайн джерел (не лише лінки, а їх короткий опис) – оформлення згідно із АРА стилем (приклади дивіться з літератури до семінарів).

6. Додатки (гайд опитування із списком запитань; транскрипти інтерв'ю та інша доцільна інформація).

Передбачається, що в емпіричному розділі використовуватиметься **експертне інтерв'ю**. Експерт(к)и опитуються методом *фокусованого напівструктурованого* інтерв'ю. Інтерв'ю записується на електронний носій і (бажано) подається транскрипт інтерв'ю у додатку.

Пам'ятайте про етику проведення дослідження! Експерти повинні бути проінформованими про те, що їх слова будуть використані у дослідженні і будуть «публічними». За бажаннями респонденти можуть просити анонімності.

Етапи дослідження, які слід обмірковувати:

Планування дослідження. Структура і логіка дослідження. Специфіка і чутливість досліджуваної тематики. Актуальність, мета, завдання, предмет і об'єкт дослідження. Методологія і методи. Теоретичний огляд досліджуваного питання. Підготовка до польового етапу. Проект анкети. Особливість фокусованого напівструктурованого інтерв'ю. Етичні питання протягом польового етапу дослідження. Польовий етап. Аналіз даних. Написання висновків. Оформлення тексту, літератури. Плагіат і правильне оформлення посилань на літературу. Цілісність та якість тексту дослідження.

Обсяг письмової роботи – близько 15-20 тис. знаків (з пробілами). Грамотне посилання на літературу – обов'язкове! Студенти і студентки повинні користуватися вимогами до написання кваліфікаційних робіт.

Запозичення у текстах фраз або ідей інших авторів чи авторок без належного посилання (окрім загальновідомих речей) називається **плагіатом**, засуджується в усьому світі і на цьому курсі карається незарахуванням письмової роботи (нуль балів).

- Усі цитати мають бути оформлені лапками і супроводжуватися посиланням на конкретну сторінку(и) в конкретному тексті

- Якщо ви перефразовуєте або переказуєте ідеї іншого автора своїми словами посилання теж необхідне (якщо доречно, то теж на конкретну сторінку(и))

- Перелік усіх джерел, на які ви посилалися, подається наприкінці тексту в списку літератури

Доцільна література стосовно методології гендерного аналізу:

Марценюк, Т. (2014). Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3540>

Суслова, О. (2010). Практичні аспекти впровадження принципу рівних прав і можливостей жінок і чоловіків в діяльності Верховної Ради України. У *Законотворчість: Практичні аспекти впровадження принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в діяльності Верховної Ради України*. Програма сприяння Парламенту II: Програма розвитку законотворчої політики (сс. 5-32). К.: Москаленко О.М. ФОП. Режим доступу: http://pdp.org.ua/images/stories/materials/Book_gender_final_2010_WEB.pdf

УЖФ, NDI, USAID. (2020). Фінальний звіт за результатами гендерного моніторингу на позачергових виборах народних депутатів України 2019 року. Режим доступу: <https://www.uwf.org.ua/news/11720>

Фінальна здача роботи – очікування

Дослідницькі роботи подаються в електронному вигляді (формат .pdf) на онлайн платформу курсу до **20 червня 2020 р.** (18.00). Кожне запізнення протягом доби – мінус 3 бали.

Назва файлу – назва партії англійською і рік (наприклад, Golos_2020.pdf). Завантажує файл координатор/ка дослідження.

Авторка курсу

Тамара Марценюк

Завідувач кафедри соціології

В.І. Паніотто